

PEDAGOGIKALIQ METODLAR ARQALI OQIWSHILARDIŇ KOLLOBORATIV KÓNLIKPELERIN ASIRIW

Turemuratova Aziza Begibaevna

Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik universiteti assistenti.

Azizaturemuratova85@gmail.com

Otebekov Bauirjan Torebek ulli

Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik universiteti studenti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15232142>

Annotatsiya. *Bul izertlew zamanagóy bilimlendiriwde pedagogikalıq qatnasıqlar tiykarında kóp vektorlı jedel bilimlendiriw hám oqıwshılardıń pedagogikalıq metodlarda kollaboraciyalıq kónlikpelerin arttırıw boyınsha izertlewlerdiń qısqaşa teoriyalıq sholıwın usınadı. Bul kóp vektorlı pedagogikalıq jaqınlasıwlar bilim beriwdiń kóp vektorlı mexanizmlerinen pedagogikalıq modeller menen qalıplesiwi haqqında táriypleri berilgen. Kóp vektorlı pedagogikalıq jaqınlasıwlarǵa tiykarlangan tálim metodları hám kollaborativ tálim formalarınıń tiykarǵı ózgeshelikleri sanap ótilgen. Birge islesiw (kollaborativ tálim) baǵdarlaması menen oqıtıw metodlarında qollanılatuǵın oqıw iskerligi túrleri haqqında tolıq maǵlıwmatlar berilgen: Oqıwshılardıń kollaboraciyalıq kónlikpelerin qalıplestiriwde tiykarınan sabaq procesinde jańa pedagogikalıq metodlardan paydalanıw arqalı pikirlesiw, erkin pikir bildiriw, qatarları menen birgelikte úyreniw usılları, bilimlendiriwde mashqalalardı sheshiw, birgelikte maǵlıwmatlardı toplaw hám pánge baylanıslı qızıqlı oyunlar arqalı shólkemlestiriw sabaq nátiyjeliligini jáne de arttırıwǵa járdem beredi.*

Tayanış sózler: *Zamanagóy bilim beriw, tárbiya usılı, kollaboraciyalıq úyreniw usılı, kishi toparlarda oqıtıw usılı, pedagogikalıq bilim beriw modelleri, bilim beriw mexanizmleri, kollaboraciyalıq kónlikpeler.*

PEDAGOGIK METODLAR ORQALI O'QUVCHILARNING KOLLOBORATIV KO'NIKMALARINI OSHIRISH

Annotatsiya. *Ushbu tadqiqot zamonaviy ta'limda pedagogik hamkorlikning ko'p vektorli tezkor ta'limini va o'quvchilarning pedagogik usullarda kollaboratsion qobiliyatlarini oshirish bo'yicha tadqiqotlarning qisqacha nazariy sharhini o'z ichiga oladi. Ushbu ko'p vektorli pedagogik yondashuvlar pedagogik modellar va ta'limning ko'p vektorli mexanizmlari bilan uyg'unlashtiriladi. Ko'p vektorli pedagogik yondashuvlarga asoslangan ta'lim usullari va kollaborativ ta'lim shakllarining farqlari sanab o'tildi. Birgalikda ta'lim (kollaborativ ta'lim) dasturi va o'qitish usullarida qo'llanilishi mumkin bo'lgan o'quv imkoniyatlari to'g'risida to'liq*

ma'lumot berilgan: O'quvchilarning kollaborativ imkoniyatlarini qo'llash orqali o'quv jarayonida yangi pedagogik usullarni qo'llash orqali muloqot qilish, erkin fikr bildirish, tengdoshlari bilan birgalikda o'rganish usullari, bilim olishda mavzularni hal qilish, birgalikda ma'lumot to'plash va fikr bilan bog'liq qiziqarli o'yinlar orqali o'quv imkoniyatlarini oshirishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: Zamonaviy ta'lim, tarbiya usuli, kollaborativ o'qitish usuli, guruhlarda o'qitish usuli, pedagogik ta'lim modellari, ta'lim mexanizmlari, kollaborativ mashg'ulotlar

IMPROVING STUDENTS' COLLABORATIVE SKILLS THROUGH PEDAGOGICAL METHODS

Abstract. This study includes a brief theoretical review of research on the multi-vector rapid learning of pedagogical cooperation in modern education and on improving students' collaborative abilities in pedagogical methods. These multi-vector pedagogical approaches are combined with pedagogical models and multi-vector mechanisms of education. The differences between teaching methods and forms of collaborative learning based on multi-vector pedagogical approaches are listed. Full information is provided about the learning opportunities that can be used in the collaborative learning (collaborative learning) program and teaching methods: Using the collaborative capabilities of students in the learning process, using new pedagogical methods, communication, free expression, methods of learning together with peers, solving topics in acquiring knowledge, collecting information together, and interesting games related to thinking help to increase learning opportunities.

Keywords: Modern education, educational method, collaborative teaching method, group teaching method, pedagogical educational models, educational mechanisms, collaborative training.

Házirgi kúnge kelip Ózbekstan Respublikası mektepke shekemgi hám mektep bilimlendiriwi ministrliginiń zamanagóy bilimlendiriw baǵdarlamaları mexanizmlerinde oqıwshılardıń sabaq proceslerinde kóp vektorlı pedagogikalıq qatnasıqlarǵa tiykarlangan modelleriniń rawajlanıwı kognitivlik jumıstıń kollaboraciyalıq kónlikpelerin arttırwda óz betinshe sheshimlerdi izlew, izertlew jumısı hám hár qıylı kónlikpelerdi jetilistiriwge járdem beretuǵın pedagogikalıq modellerden paydalanıwdı talap etedi. Oqıwshılardıń kollaboraciyalıq kónlikpelerin arttırwda kóp vektorlı pedagogikalıq metodlardı úyreniw usı bilimlendiriw maqsetlerine erisiwde eń nátiyjeli bilimlendiriw metodologiyası esaplanadı. Oqıwshılardıń kollaboraciyalıq kónlikpelerin qalıplestiriw bilim beriwde vektorlıq qatnaslar arqalı hár qıylı túrdegi oqıw ilajları, talqılawlar, konseptual joybarlar usılı, topar bolıp úyreniw arqalı

oqıwshılarda joqarı tártipli pikirlew kónlikpelerin sintez, bahalaw, talqılaw, pikir bildiriw, tastıyıqlaw, pikir júrgiziw sıyaqlı rawajlandıratuǵın process esaplanadı. Basqasha aytqanda, kóp vektorlıq jaqınlasıwlarǵa tiykarlangan pedagogikalıq metodlardı úyreniw - bul bilim beriw modellerin dúziw procesi menen baylanıslı bolǵan, ápiwayı kóriw, tınlaw hám yesletpe alıwdan basqa hár qanday háreketlerden kelip shıǵıwı múmkin. Oqıwshılardıń kollaboraciyalıq kónlikpelerin arttırıw ushın kóp vektorlı pedagogikalıq qatnaslar tiykarında modellerdi úyreniw baǵdarlaması dawamında oqıwshılardıń oqıw procesinde belsendi yamasa eksperimentallıq qatnasıwın támiyinlew imkaniyatın beredi. Keñirek mániste bilim beriwde kóp vektorlı pedagogikalıq qatnaslardı úyreniw - bul oqıwshılar maqsetli túrde onıń mazmunın túsiniwdi jaqsılawǵa, sonday-aq, dúnyaqarasın arttırıw hám ózin-ózi tártipke salıw kónlikpelerin keñeytiwge umtılatuǵın jol bolıp tabıladı. Innovaciyalıq metodologiyaga tiykarlangan tálim hám tálim strategiyasın "oqıtıwshı hám oqıwshılar"dıń ózi tańlagan pándi úyreniw barısında onıń intellektual hám jeke rawajlanıwınıń tikkeley perspektivaların belgileytuǵın boljawǵa tiykarlangan uliwma háreketleriniń uliwma rejesi sıpatında kórip shıǵıw múmkin. Bul pedagogikalıq metodlardı hár qanday pán tarawı, sonıń ishinde, bilimlendiriw procesiniń barlıq baǵdarlarında qollanıwımız múmkin. Bilimlendiriw hám tárbiya strategiyası maqset islep shıǵıw, oqıtıw mazmunın ózlestiriw procesi, oqıwshılardı qollap-quwatlaw wazıypaların óz ishine aladı. Sabaq procesinde oqıwshılar social-psixologiyalıq faktorlar hám kognitiv qatnasıwdıń joqarı dárejesin támiyinlew qábileti jáne de arttı. Sońǵı waqıtları kóp vektorlı pedagogikalıq izertlewlerde zamanagóy universitet oqıwshıların oqıtıw hám tárbiyalawdıń jańa qatnasların izlewde ilimpazlar oqıwshılardıń kolloborativlik kónlikpelerin arttırıw sıyaqlı túsiniqlerdi kórip shıǵıwǵa bargan sayın kóbirek múrájat etpekte. Kóplegen aktiv úyreniw strategiyaları úsh kategoriyaga bólinedi: birgelikte úyreniw, kolloborativ kónlikpeler tiykarında úyreniw hám mashqalalı úyreniw. Izertlew pedagogika pániniń qaǵıydaların teoriyalıq tallaw hám uliwmalastırıw usılları tiykarında alıp barıladı. Usı maqsette oqıtıw strategiyasın islep shıǵıw hám birgelikte oqıtıw strategiyası sıpatında birgelikte oqıtıwdı shólkemlestiriw boyınsha teoriyalıq qaǵıydalar jańalanadı. Yáǵnıy, eger bir topar aǵzası barlıq jumıstı orınlasa, ol birgelikte úyrenbeydi. Topardıń barlıq agzalarına birdey tapsırma berilgen be yaki qatnasıwshılar birgelikte bir úlken joybardı payda etiwshi hár qıylı tapsırmalardı orınlawına qaramastan, barlıq oqıwshılar oqıw tapsırmaların bólisiwi kerek.

Úshinshiden, sabaq dawamında oqıwshılardıń jańa bilimlerde úyreniwi mazmunlı bolıwı kerek, bul temanı tereń túsiniw, obyektler hám hádiyseler arasındǵı baylanıslardı tabıw qábileti, sonday-aq, jańa maǵlıwmattı bar bilimler menen baylanıstırıw qábiletin qalıplestiriwge járdem beredi.

Solay etip, birgelikte oqıw - bul birgelikte isleytuǵın hám názerde tutılǵan oqıw nátiyjelerine qaray jumıs júgin teńdey bólistiretuǵın eki yamasa onnan artıq oqıwshılar toparınıń belsendiligin támiyinlew ushın eń qolaylı hám nátiyjeli usıllardan biri bolıp esaplanadı. Sociallıq hám psixologiyalıq táreplerge qosımsha túrde, kognitivlik taraw menen baylanıslı bolǵan eki faktor birgelikte oqıw nátiyjeliligine úles qosıwı múmkin - puqta oylanǵan wazıypanı tańlaw hám oqıw iskerligi ushın zárúr bolǵan aqılıy háreket dárejesin arttırıwǵa járdem beriwshi metodikalardan paydalanıw múmkin. Oqıw wazıypası - bul oqıtıwshı maqsetli túrde rejlestiretuǵın, oqıwshılardıń bilim nátiyjelerine erisiw ushın ne islewi kerekligi haqqında anıq kórsetpelerge iye bolǵan akademiyalıq iskerlik. Birgelikte oqıw boyınsha puqta oylanǵan wazıypalar oqıwshılardı oqıw procesine belsene tartıwǵa iytermeleydi.

Birgelikte oqıtıwdı shólkemlestiriw hár qıylı túrdegi oqıw ilajların rejlestiriwdi óz ishine alıwı múmkin. Oylanǵan tapsırmanı tańlawdan tısqarı, tapsırmanı kerekli dárejede orınlaw ushın zárúr bolǵan aqılıy háreket dárejesi de birgelikte oqıwda bilimlerdi ózlestiriwdi kúsheytiwi múmkin. "Jedellik dárejesi" oqıwshılardıń aqılıy investiciyaları dárejesin hám olardıń úyreniwlerin baqlaw ushın paydalanatuǵın strategiyalardı esapqa aladı. Sońǵı waqıtları zamanagóy pedagogikada oqıwshılardıń oqıtıw hám tárbiyalawda jańa kóp vektorlı qatnaslardı izlewde, pedagogikalıq izertlewlerde ilimpazlar strategiya sıyaqlı túsinikti kórip shıǵıwǵa barǵan sayın kóbirek múrájat etpekte. Bul pedagogikalıq izertlew mákanın keńeytedi hám usı tárizde, bir tárepten, belgili strategiya konteksinde oqıtıw túrleri hám texnologiyaların kórip shıǵıw, ekinshi tárepten, oqıtıw hám tárbiyalawdıń jańa strategiyaların islep shıǵıw imkaniyatın beredi.

Birgeliktegi bilimlendiriw (kollaboraciyalıq bilimlendiriw) - bul oqıwshılardıń sociallıq jaǵdayı, kollaboraciyalıq kónlikpeleri hám emotsionallıq rawajlanıwına járdem beriwshi pedagogikanıń zamanagóy bilimlendiriw baǵdarlaması esaplanadı. Birgelikte oqıtıwdıń tárbiyalıq áhmieti birge islesiw pedagogikası ideyaları menen támiyinlenedi, bul bizge oqıw procesinde barlıq subyektler ulıwma iskerlikte doslıq, óz-ara húrmet, óz-ara járdem hám kollaboraciyalıq qatnasıqları menen birlestirilgenligin túsiniwge múmkinshilik beredi. Birge islesiw hár bir insannıń mápleri hám tileklerin esapqa alıw, qollap-quwatlaw, kelispewshiliklerdi basqıshpa-basqısh saplastırıw hám erkin pikir beriwdi óz ishine aladı. Bul konfliktli jaǵdayda is-háreketlerdiń eń nátiyjeli forması bolıp esaplanadı. Kollaboraciyalıq bilim beriw tárbiyalıq potencialǵa iye bolıp, birge islesiw, kelispewshiliklerdi sheshiw, jámáát, sherikler menen óz-ara múnásibette bolıw qábileti hám tayarlıǵın qalıplestiriwge járdem beredi. Oqıwshılar birge islesiw principleri tiykarında birgeliktegi jumıstı shólkemlestiriwdi hám olarda qatnasıwdı úyrenedi, jámáát bolıp úyreniw sıpatındaǵı rolin túsinedi.

Juwmaqlap sonı aytıw mümkin, bilim beriwde kóp vektorli pedagogikalıq jantasıwlarğa tiykarlangan metodlardan paydalanıw bagdarlamasın keń dárejede joqarı bilimlendiriw mákemeleriniń oqıw iskerliginde qollanıw arqalı bolıp, oqıwshılardıń oqıw procesinde qatnasıw dárejesin asıradı. Birgelikte oqıw oqıwshılardıǵa oqıw bagdarlamasınıń mazmunın ózlestiriw hám hár qıylı pikirlew, kolloborativlik kónlikpelerin rawajlandırıw kózqarasınan oqıw procesin jedellestiriwge járdem beretuǵın tastıyqlangán metodikalıq usıl bolıp esaplanadı. Bul pedagogikalıq strategiyalar oqıwshılar arasındǵı óz-ara qatnasıqlardıń salıstırmalı joqarı dárejesin úgit-násiyatlawda ulıwma bolıp tabıladı. Birgeliktegi bilimlendiriwdiń nátiyjeliligi sociallıq-psixologiyalıq faktorlardıń (shaxslararalıq qatnasıqlar sapası, psixologiyalıq beyimlesiw, úyreniwge unamlı qatnas) hám úyreniw túrleriniń úylesimliligi menen baylanıslı qatnasıwdı támiyinlew arqalı shólkemlestiriw maqsetke muwapıq.

REFERENCES

1. Turemuratova, Aziza, Rita Kurbanova, and Barno Saidboyeva. "EDUCATIONAL TRADITIONS IN SHAPING THE WORLDVIEW OF YOUNG PEOPLE IN FOLK PEDAGOGY." *Modern Science and Research* 2.10 (2023): 318-322.
2. Begibaevna, Turemuratova Aziza. "EFFECTIVE EDUCATIONAL INDICATORS OF MULTI-VECTOR APPROACHES IN FORMING COLLABORATIVE SKILLS OF STUDENTS BASED ON PEDAGOGICAL METHODS OF INNOVATIVE EDUCATION." *International Journal of Pedagogics* 4.11 (2024): 153-157.
3. Begibaevna, Turemuratova Aziza, Kujamuratova Gulnaz Jumabayevna, and Iskendarova Shayra Sabirovna. "PEDAGOGICAL MECHANISMS OF DEVELOPING COLLABORATIVE SKILLS OF STUDENTS BASED ON A MULTI-VECTOR APPROACH." *International Journal of Pedagogics* 4.09 (2024): 55-62.
4. Begibaevna, Turemuratova Aziza. "APPLYING METHODS THAT IMPROVE STUDENTS'COLLABORATIVE SKILLS BASED ON MULTI-VECTOR PEDAGOGICAL APPROACHES." *European International Journal of Pedagogics* 4.11 (2024): 178-182.
5. Begibaevna, Turemuratova Aziza, and Asamatdinova Bazargul Bakhadirovna. "PEDAGOGICAL FOUNDATIONS OF DEVELOPING STUDENTS'COLLABORATIVE SKILLS BASED ON A MULTI-VECTOR APPROACH." *European International Journal of Pedagogics* 4.11 (2024): 183-187.

6. Begibaevna, Turemuratova Aziza, and Ayimbaeva Aynura Rustamovna. "PEDAGOGICAL ANALYSIS AND ESSENCE OF MULTI-VECTOR APPROACHES IN IMPROVING STUDENTS'COLLABORATIVE SKILLS BASED ON THE EDUCATIONAL PROGRAM." CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PEDAGOGICS 5.11 (2024): 88-92.
7. Begibaevna, Turemuratova Aziza. "THE ROLE OF PEDAGOGICAL METHODS BASED ON MULTI-VECTOR APPROACHES IN MODERN EDUCATION IN IMPROVING STUDENTS'COLLABORATIVE SKILLS." CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PEDAGOGICS 5.11 (2024): 98-102.
8. Begibaevna, Turemuratova Aziza, Kushbaeva Indira Tursinbaevna, and Dawletmuratova Raxila Genjemuratovna. "THE MAIN ESSENCE OF DEVELOPING STUDENTS'COLLABORATIVE SKILLS BASED ON MULTI-VECTOR PEDAGOGICAL APPROACHES IN MODERN EDUCATION." CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PEDAGOGICS 5.09 (2024): 43-46.
9. Jarilkapovich, Matjanov Aman. "Program Technology for Choosing an Effective Educational Methodology Based on Modern Pedagogical Research in The Educational System." CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PEDAGOGICS 6.02 (2025): 30-33.
10. Jarilkapovich, Matjanov Aman. "USE OF PEDAGOGICAL METHODS BASED ON THE MODERN EDUCATIONAL PROGRAM TO INCREASE THE EFFECTIVENESS OF EDUCATION." European International Journal of Pedagogics 4.06 (2024): 26-33.
11. Kurbanova, R. J., and B. E. Saidboeva. "MAKTAB VA OILADA ESTETIK TARBIYANI SHAKLLANTIRISH JARAYONIDA O'QUVCHILARNING AKSIOLOGIK DUNYOQARASHINI RIVOJLANTIRISH." Inter education & global study 9 (2024): 114-121.